

ціативи і за власним розсудом повинні самі визначити найбільш доцільні засоби досягнення загальної мети – охорони громадського порядку і боротьби з правопорушеннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колпаков В.К. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка: Учебное пособие. –К.: Укр. академия внутренних дел, 1993. –80 с.
2. Взаємодія міліції та громадськості в Україні /За заг. ред. А. Дж. Бека, О.Н. Ярмиша: Навч. посібник. –Харків: Вид-во Націон. ун-ту внутр. справ, 2001. –200 с.

3. Громадськість за правопорядок // Іменем Закону. – 2000. -№ 34.

4. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22.06.2000 р. // ВВР України. -2000. -№ 40. –Ст.338.

5. Постанова Кабінету міністрів України «Концепція розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України» від 24.04.1996 р., № 456. -К.: МВС України, 1996. -10 с.

6. Московець В.І. Взаємодія населення з міліцією: стан та шляхи удосконалення: Автореф. дис... канд. соц. наук: 22.00.03 /НУВС. -Х., 2001. –19 с.

Надійшла до редколегії 26.03.2005

ЯРОВОЙ С.Н. ФОРМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ И ОБЩЕСТВЕННОСТИ В СФЕРЕ ОХРАНЫ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА И БОРЬБЫ С ПРАВОНАРУШЕНИЯМИ
Рассмотрены по блокам сгруппированные по направлениям деятельности формы взаимодействия органов внутренних дел с общественностью в отношении охраны общественного порядка и борьбы с правонарушениями.

JAROVOJ S.N. INTERACTION FORMS OF LAW-ENFORCEMENT EMPLOYEES AND THE PUBLIC IN SPHERE OF A SOCIAL ORDER PROTECTION AND STRUGGLE AGAINST OFFENCES
Are considered in blocks grouped on directions of activity of the form of interaction of law-enforcement bodies with the public concerning protection of a social order and struggle against offences.

А.М. ЯЩЕНКО

Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

УДК 343.234

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ З ПОТЕРПІЛИМ: ПРИЧИННО-ФАКТОРНИЙ КОМПЛЕКС ЗДІЙСНЕННЯ

Досліджується сутність передумови, підстави та умов застосування такої форми регулювання кримінально-правових відносин як звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим.

Реалізуючі принципи справедливості, гуманізму та економії кримінальної репресії, антикримінальне законодавство України передбачає випадки, коли за певних обставин держава, в особі суду, відмовляється від реалізації свого виключного права застосувати кримінальну відповідальність до особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння, а натомість звільняє її від такої відповідальності.

Одним із таких випадків є звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим. Відповідно до ст.46 КК "особа, яка вчинила вперше злочин невеликої тяжкості, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилась з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула загрозу

шкоду".

Механізм реалізації вказаного законодавчого положення досить складний. Окрім іншого, він включає в себе передумову такого звільнення, а також обставини, які характеризують підставу та умови його здійснення. Сукупність передумови, підстави та умов здійснення такого звільнення – це своєрідний причинно-факторний комплекс реалізації цієї унікальної форми регулювання кримінально-правових відносин. Сума вказаних факторів є причиною, що дозволяє замість кримінальної відповідальності застосувати у якості регулятора суспільних відносин звільнення від такої відповідальності. Визначення змісту цих обставин при вирішенні питання про звільнен-

ня від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим має важливе теоретичне й практичне значення, оскільки дозволяє з'ясувати юридичну природу такого звільнення та правильно здійснити його на практиці.

Слід зазначити, що в літературі важко простежити різницю між визначенням передумов, підстав та умов будь-якого виду звільнення, і це пояснюється строкатістю існуючих поглядів на проблему. А між тим вирішення цього питання є важливим для розвитку понятійного апарату кримінально-правової науки, гарантією дотримання закону при притягненні до кримінальної відповідальності та при звільненні від неї.

Метою цієї статті є визначення змісту цих понять стосовно звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим.

У теорії кримінального права значну увагу дослідженням винесеної на розгляд проблеми приділили: Х.Д. Алікперов, Я.М. Брайнін, Ю.В. Баулін, Г.Б. Віттенберг, К.К. Вавілов, О.В. Давидова, Т.Т. Дубінін, В.С. Єгоров, А.В. Єндольцева, О.О. Житний, С.Й. Зельдов, С.Г. Келіна, Л.М. Кривоченко, В.М. Куц, О.В. Перепада, С.М. Сабанін, В.В. Скибицький, А.П. Чугаєв та ін. Окремі її питання розглядалися у зв'язку з дослідженням диференціації кримінальної відповідальності в роботах Л.Л. Круглікова, А.В. Васілевського, Т.А. Леснієвськи-Костаревої, а також у відповідних розділах курсів та підручників з кримінального права.

Відомо, що звільнити від кримінальної відповідальності можна лише за наявності підстави для настання такої відповідальності. Відповідно до ч.1 ст.2 КК єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину. Якщо у вчиненому особою діянні не існує складу злочину, то, відповідно, що особу ні від чого й звільняти - кримінальна відповідальність просто виключається. В.Д. Філімонов з цього приводу зауважує, що існування в нашому законодавстві різноманітних видів звільнення від кримінальної відповідальності зовсім не означає, що у випадку застосування хоча б деяких з них відсутні підстави кримінальної відповідальності, навпроти, їхнє існування є доказом того, що такі підстави мали місце. Якби їх не існувало, сама постановка питання про звільнення від кримінальної відповідальності була би незрозумілою [1, с.272]. Схожу думку висловлює й С.Г. Келіна, підкреслюючи, що питання про звільнення від кримінальної відповідальності постає тоді, коли з одного боку є підстави для притягнення особи до кримінальній відповідальності, а з іншого – підстави, які дозволяють звільнити її від кримінальної відповідальності [2, с.7].

Отже, можливості постановки питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим передусім наявність в дія цієї особи складу злочину. Таким чином, вчинення особою діяння, що містить ознаки складу злочину, є обов'язковою передумовою такого звільнення.

Окрім вказаної передумови, звільнення від кримінальної відповідальності не можливе без встановлення підстави для його здійснення, адже лише за наявності певної передбаченої законом об'єктивної причини суд звільняє

особу від кримінальної відповідальності.

Переважна більшість криміналістів шукають підставу звільнення у вчиненому суспільно небезпечному діянні або в особі, що його вчинила, і бачать її у невеликій суспільній небезпеці діяння або особи. Так, К.К. Вавілов вважає, що такі підстави (загальні для всіх видів звільнення) полягають у невеликій суспільній небезпеці вчиненого діяння або особи, що його вчинила. Він пропонує розподіляти підстави звільнення від кримінальної відповідальності на формальні (правові), якими є норми матеріального права, що передбачають це звільнення, та матеріальні – ті юридичні факти, із наявністю яких пов'язане застосування норм про звільнення, тобто обставини, які найбільш суттєво характеризують вчинене злочинне діяння або особу, яка його вчинила, роблять доцільним той чи інший вид звільнення, й свідчать про невеликий ступінь суспільної небезпечності діяння або особи, що його вчинила [3, с.12-13]. С.Г. Келіна стверджує, що загальними (універсальними) підставами звільнення від кримінальної відповідальності, які можуть застосовуватися лише в сукупності, є: невелика суспільна небезпечність вчиненого злочину та відсутність чи невелика суспільна небезпечність особи, яка внаслідок цього або взагалі не потребує виправлення, або може бути виправлена без застосування покарання [2, с.49]. Такої ж позиції дотримується й низка інших науковців [4, с.416-417; 5, с.182-183; 6, с.344-345]. Принципово не відрізняється від наведених і підхід, згідно з яким загальною підставою звільнення від кримінальної відповідальності є недоцільність застосування до осіб передбачених законом засобів кримінально-правового впливу, що випливає з оцінки характеру й ступеню суспільної небезпеки вчиненого діяння, особи правопорушника та її поведінки після вчинення діяння. У своїй сукупності ці фактори повинні вказувати на те, що мета кримінальної відповідальності може бути досягнута в даному конкретному випадку без застосування державно-примусового впливу [7, с.472-473]. Т.Т. Дубінін бачить підстави звільнення в тому, що вчинений злочин не являє собою великої суспільної небезпеки, а особа, що його вчинила, також не представляє великої суспільної небезпеки та може бути виправлена без застосування кримінального покарання [8, с.80-81]. Він стверджує, що в узагальненому вигляді підстави однакові для всіх видів звільнення. В цілому погоджуючись з наведеними позиціями, В.С. Єгоров відмічає, що підставою звільнення від кримінальної відповідальності для більшості його видів можуть бути як обидві названі підстави в сукупності, так і кожна окремо [9, с.89, 100]. Його підтримує В.В. Сверчков вважаючи, що загальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності "альтернативно складається з наступних суб'єктивних та об'єктивних ознак: а) суб'єктивні – відсутність, втрата чи зниження небезпеки (шкідливості) особи для суспільства, б) об'єктивні – втрата чи зниження шкідливості (суспільної небезпеки) вчиненого діяння на момент звільнення" [10, с.9, 13].

На нашу думку, наведені міркування не є бездоганними. Неможливо погодитися з тим, що невелика суспільна небезпека вчиненого діяння та особи, що його вчинила, є загальною (універсальною) підставою звільнення від кримінальної відповідальності, хоча б тому, що при застосу-

ванні спеціальних видів звільнення, передбачених статтями Особливої частини КК, ні особа, ні вчинене нею діяння не втрачають своєї суспільної небезпеки. Уявляється, що акцент слід змістити з характеристики злочинного діяння на оцінку посткримінальної поведінки особи. Підставою звільнення є вчинення особою не суспільно небезпечного діяння, а певних суспільно корисних дій. Тому ми згодні з твердженням, що вчинення діяння, яке не становить великої суспільної небезпеки, не може бути підставою звільнення від кримінальної відповідальності ані у сукупності з невеликою суспільною небезпечкою особи, що вчинила це діяння, ані окремо, оскільки закон допускає звільнення не тому, що особа вчинила діяння, що не представляє великої суспільної небезпеки, а лише за цієї умови [11, с.386].

О.О. Житний, досліджуючи проблеми звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям, також обґрунтовує позицію існування загальної підстави звільнення від кримінальної відповідальності, але істотно відмінну від наведених. На його думку, підстави звільнення від кримінальної відповідальності необхідно встановлювати з урахуванням формальної і кримінально-політичної сторін. У зв'язку з цим, формальними (правовими) підставами звільнення виступають норми матеріального права, що регулюють звільнення від кримінальної відповідальності. Вони є юридичною формою фактичної (матеріальної) підстави звільнення від кримінальної відповідальності, якою є недоцільність продовження кримінально-правових відносин між державою й особою, яка вчинила злочин, і реалізації кримінальної відповідальності цієї особи у зв'язку із досягненням певних бажаних для суспільства результатів [12, с.12].

Ми не можемо погодитися з тим, що це загальна підстава звільнення від кримінальної відповідальності, тому що фактична (матеріальна) її сторона не може бути застосована з зазначених вище міркувань при звільненні у зв'язку з прийняттям акта про амністію. Крім того, уявляється, що недоцільність реалізації кримінальної відповідальності щодо особи, яка вчинила передбачене Особливою частиною КК суспільно небезпечне діяння не є тією причиною, якою обумовлюється існування у вітчизняному кримінальному законодавстві низки видів звільнення від кримінальної відповідальності. Ми згодні з Л.М. Кривоченко, яка причину будь-якого виду звільнення пов'язує з фактичними обставинами, наявність яких робить недоцільним застосування до особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння, негативних кримінально-правових наслідків [13, с.13]. Тому, на нашу думку, недоцільність застосування кримінальної відповідальності є не підставою різних видів звільнення від такої відповідальності, а логічним висновком суду.

Значна кількість науковців шукає підстави звільнення від кримінальної відповідальності лише в індивідуальній характеристиці особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння і бачить їх у можливості виправлення й перевиховання такої особи. Так, А.С. Барабаш стверджує, що підставою звільнення від кримінальної відповідальності слід розуміти висновок про можливість виправлення й перевиховання особи без застосування кримінальної відповідальності [14, с.10]. Такої ж думки дотримується Л.М. Кривоченко [13, с.14]. Можливість суспільства виправити й перевиховати особу без застосування засобів криміна-

льної відповідальності А.І. Бойцов вважає матеріальною підставою звільнення від кримінальної відповідальності. До формальних підстав (вказаних у законі) він відносить типову характеристику правопорушника, здатного виправитися за допомогою засобів некримінального характеру [15, с.23-24]. Ю. Мельникова та Т. Воробйова зазначають, що підставою звільнення від кримінальної відповідальності є рішення слідчих органів та суду про можливість виправлення й перевиховання винного без застосування кримінального покарання [16, с.7-9]. В.В. Скибицький вважає підставою звільнення невеликий ступінь суспільної небезпеки особи й можливість виправлення чи перевиховання її без відбуття покарання [17, с.48-49, 61].

Вказані підстави звільнення від кримінальної відповідальності не можуть бути прийнятними, оскільки можливість виправлення й перевиховання особи без застосування кримінального покарання носить суб'єктивний характер і дозволяє правозастосовчим органам довільно тлумачити зміст його формулювання [18, с.58].

В літературі існує позиція, згідно з якою підставами звільнення від кримінальної відповідальності є сукупність (сума) певних ознак, описаних у нормах про це звільнення. Так, Г.Б. Віттенберг, досліджуючи проблеми звільнення від кримінальної відповідальності й покарання з застосуванням засобів адміністративного впливу, наголошував: "Подібно до того, як підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою діяння, яке містить склад злочину, підставою застосування тієї чи іншої форми звільнення від кримінальної відповідальності ... є вся та сукупність передумов (обставин), які законом визначені для відповідної форми звільнення" [19, с.165]. На таких позиціях стоїть А.О. Пінаєв, правда стверджуючи, що загальних правових підстав звільнення від кримінальної відповідальності не існує, кожен її вид передбачає сукупність специфічних правових умов, які й утворюють таку підставу [20, с.271].

Окремі автори підставою звільнення від кримінальної відповідальності вважають позитивну посткримінальну поведінку [21, с.73-74; 22, 92-93]. В цілому погоджуючись з таким висновком зауважимо, що така посткримінальна поведінка притаманна лише деяким видам звільнення від кримінальної відповідальності (ст.ст.45, 46 КК, а також випадки звільнення від кримінальної відповідальності спеціальних видів, передбачених статтями Особливої частини КК). Причому стосовно кожного з цих видів звільнення законом передбачено наявність індивідуальних, специфічних постзлочинних вчинків, які можуть бути визнані підставами звільнення від кримінальної відповідальності. Для інших видів звільнення від кримінальної відповідальності (ст.ст.47, 48, 49, 97, ч.1 ст.106 КК, на підставі Закону України про амністію), підставою для їх застосування є реальні об'єктивні фактори (наприклад, зміна обстановки, сплив строку давності), існування яких не залежить від позитивної посткримінальної поведінки особи, що звільняється від кримінальної відповідальності.

Аналіз існуючих поглядів на підстави звільнення від кримінальної відповідальності дає можливість стверджувати, що обґрунтувати наявність єдиної для всіх видів звільнення від кримінальної відповідальності підстави нікому із дослідників не вдалось. Висновки прибічників єдиної підстави сповнені протиріччям і тому не є переконли-

вими. Ми згодні з М. Федоровим, який з цього приводу зазначає, що окремі види такого звільнення не мають єдиної і загальної для них підстави, а навпаки, всі вони мають свої специфічні підстави [23, с.360-361]. Дійсно, як зауважує Ю.В. Баулін, звернення до кожного виду звільнення від кримінальної відповідальності свідчить про наявність певної самостійності в підставах його застосування, які інколи збігаються, а в цілому зберігають оригінальний характер [21, с.71]. Аналогічної позиції дотримуються й інші науковці [11, с.382; 20, с.271; 24, с.49; 25, с.282-292]. Таким чином, є вагомі докази, що загальної (універсальної) підстави для всіх видів звільнення від кримінальної відповідальності не існує. Цю тезу необхідно послідовно втілювати до професійної правосвідомості фахівців-правників з метою усунення існуючих нині розбіжностей у розумінні природи звільнення від кримінальної відповідальності.

Отже, пошук загальних підстав звільнення від кримінальної відповідальності видається безперспективним через строкатість видів та тенденції до всезростаючого переліку можливостей такого звільнення. На нашу думку, існування цієї проблеми можна пояснити тим, що її дослідники змішали абстрактний рівень роздумів про підставу звільнення з конкретним реальним її проявом. Існування загальної підстави для всіх видів звільнення можливе лише на абстрактному рівні роздумів про неї. Загальною підставою звільнення у цьому сенсі є сукупність усіх умов, передбачених законом для здійснення будь-якого виду звільнення. Але звільнення "взагалі" не існує в реальності. Реально існує лише конкретний вид звільнення від кримінальної відповідальності, його прояв, подібно тому, як не існує в реальності складу злочину взагалі, але є склади конкретних злочинів. Звідси, про реальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності можна говорити лише стосовно реального конкретного виду такого звільнення. Отже, про підставу "звільнення взагалі" можна говорити лише на рівні абстракції, оскільки саме таке звільнення є абстракцією.

Підставою звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим є позитивна посткримінальна поведінка, яка полягає у примиренні особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння з потерпілим. Сутність такого примирення полягає в тому, що суб'єкт, який вчинив суспільно-небезпечне діяння, відшкодував завдані ним збитки або усунув заподіяну шкоду, а потерпіла особа висловила своє задоволення вжитими щодо неї заходами й надала згоду на звільнення першого від кримінальної відповідальності. Таке примирення, в даному випадку, виступає тією необхідною об'єктивною обставиною, без якої звільнення від кримінальної відповідальності за ст.46 КК є неможливим.

Існуюча законодавча регламентація підстави звільнення за ст.46 КК не зовсім досконала. Буквальне тлумачення цієї норми приводить до висновку, що примирення й відшкодування або усунення наслідків суспільно небезпечного діяння – це самостійні обставини, які мають бути доказаними, підтвердженими. Саме так їх розуміють автори коментарів КК України [26, с.243; 27, с.91-92; 28, с.120-121]. Між тим – відшкодування або усунення наслідків є атрибутом примирення, а не окремим, відірваним

від примирення явищем. З огляду на це, у тексті ст.46 КК підставу звільнення доцільно викласти у такій редакції: "...якщо вона відшкодувавши завдані нею збитки або усунувши заподіяну шкоду примирилась з потерпілим". Таке визначення підстави звільнення позбавить від необхідності доводити інші, окрім усунення шкоди, обставини, що свідчать про примирення з боку особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння. Відшкодування або усунення шкоди – це мінімально необхідний для констатації факту примирення "вклад" цієї особи, і вимагати від неї чогось більшого не треба.

Головною "дійовою особою" в процесі примирення є потерпілий. Саме від нього у підсумку залежить можливість звільнення від кримінальної відповідальності. Введення в якості обов'язкової обставини примирення відшкодування або усунення негативних наслідків вчиненого служитиме своєрідним компенсатором на випадок можливих зловживань з боку спричинника шкоди. Якщо той змусить потерпілого примиритись, сатисфакцією такого не зовсім добровільного примирення слугуватиме компенсація завданих збитків.

Але за наявності вказаної підстави звільнення від кримінальної відповідальності можливе лише за певних умов, передбачених статтею 46 КК. Питання про сутність умов звільнення від кримінальної відповідальності є не менш дискусійним у кримінально-правовій літературі, аніж питання про підстави такого звільнення.

Ми погоджуємося з тими науковцями, які умови звільнення від кримінальної відповідальності пов'язують з передбаченими в законі обставинами, що визначають юридичну можливість застосування підстави звільнення від кримінальної відповідальності [13, с.14; 29, с.9]. Вказівка у ст.46 КК на те, що суспільно небезпечне діяння, про яке йде мова, повинно бути вчинене вперше та невеликої тяжкості, й свідчить, на нашу думку, що ці обставини є умовами такого звільнення. Що ж стосується самого факту вчинення злочину, то він не може бути визнаний умовою звільнення, а є, як зазначалось, передумовою такого звільнення, оскільки саме з його наявністю пов'язана сама постановка питання про звільнення. У певному сенсі можна стверджувати, що передумова звільнення від кримінальної відповідальності є загальною для всіх видів звільнення [30, с.59], а умови такого звільнення можуть бути різними. Наприклад, для звільнення від кримінальної відповідальності за статтями 45 та 46 КК необхідно, щоб вчинене злочинне діяння було невеликої тяжкості, а для звільнення від кримінальної відповідальності за статтями 47 та 48 КК – можливе й середньої тяжкості, за статтею 49 КК таке діяння може бути навіть тяжким або особливо тяжким.

Детальний кримінально-правовий аналіз умов звільнення від кримінальної відповідальності за ст.46 КК виходить за рамки цієї статті й може бути об'єктом подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Филимонов В.Д. Общественная опасность личности преступника. –Томск: Изд-во Томск. ун-та, 1970. –275 с.
2. Келина С.Г. Теоретические вопросы освобождения

от уголовной ответственности. –М.: Наука, 1974. –232 с.

3. Вавилов К.К. Основания освобождения от уголовной ответственности по советскому праву: Автореф. дисс... канд. юрид. наук /ЛГУ. –Л., 1964. –20 с.

4. Уголовное право. Общая часть: Учебник. –М.: Инфра М-НОРМА, 1998. –516 с.

5. Лесниевски-Костарева Т.А. Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика. –М.: Издательство НОРМА, 2000. –400 с.

6. Российское уголовное право. Общая часть: Учебник /Под ред. В.Н. Кудрявцева, А.В. Наумова. –М., 1997. –454 с.

7. Уголовное право России: Учебник для вузов: В 2-х т. /Под ред. А.И. Игнатова и Ю.А. Красикова. –М.: Издат. группа НОРМА-ИНФРА-М, 1998. –Т.1: Общая часть. –534 с.

8. Дубинин Т.Т. Состав освобождения от уголовной ответственности // Сов. гос-во и право. –1984. –№ 1. –С.79-83.

9. Егоров В.С. Теоретические вопросы освобождения от уголовной ответственности. –М.: Моск. психол.-соц. ин-т, 2002. –279 с.

10. Сверчков В.В. Основания освобождения от уголовной ответственности и (или) наказания: Система, законодательная регламентация, эффективность применения: Автореф. дисс... канд. юрид. наук: 12.00.08 /Нижегородский юрид. ин-т. –Нижегород, 1997. –26 с.

11. Курс советского уголовного права. Часть Общая /Отв. ред. Н.А. Беляев, М.Д. Шаргородский. Т.2. –Л.: Изд-во ЛГУ, 1970. –672 с.

12. Житний О. О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям: Автореф. дисс... канд. юрид. наук. –Х., 2003. –20 с.

13. Кривоченко Л.Н. Освобождение от уголовной ответственности в связи с применением мер общественного или административного воздействия: Учебное пособие. –Х.: Юрид. ин-т, 1981. –51 с.

14. Барабаш А.С. Прекращение уголовных дел в стадии предварительного расследования в связи с применением мер административного взыскания: Автореф. дисс... канд. юрид. наук. –Л., 1982. –24 с.

15. Бойцов А.И. Теоретические вопросы уголовной ответственности и освобождения от нее: Автореф. дисс... канд. юрид. наук. –Л.: Ленингр. гос. ун-т им. А.А. Жданова, 1982. –24 с.

16. Мельникова Ю., Воробьева Т. Практика освобождения от уголовной ответственности с применением мер административного воздействия // Советская юстиция. –

1981. –№ 4. –С.7-9.

17. Скибицкий В. В. Освобождение от уголовной ответственности и отбывания наказания. –К.: Наук. думка, 1987. –181 с.

18. Беляев Н. А. Уголовно-правовая политика и пути ее реализации. –Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1986. –176 с.

19. Виттенберг Г. Б. Вопросы освобождения от уголовной ответственности и наказания с применением мер общественного воздействия: Учебное пособие. –Ч.1. –Иркутск: Иркутский гос. ун-т, 1970. –223 с.

20. Пинаев А. А. Курс лекций по Общей части уголовного права: Кн.1. О преступлении. –Х.: «Харьков юридический», 2001. –289 с.

21. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності: Монографія. –К.: Атіка, 2004. –296 с.

22. Наден О. В. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. –Х.: Право, 2003. –224 с.

23. Советское уголовное право. Общая часть: Учебник /Под ред. Н.А. Беляева и М.И. Ковалева. –М.: Юрид. лит., 1977. –544 с.

24. Аликлеров Х.Д. Освобождение от уголовной ответственности. –М.: Моск. психол.-соц. ин-т; ИПК РК Генеральной прокуратуры РФ; Воронеж: Изд-тво НПО «МОДЭК», 2001. –128 с.

25. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник /За ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. –Київ-Харків: Юрінком Інтер-Право, 2002. –416 с.

26. Науково-практичний коментар до кримінального кодексу України: У 2-х ч. /Під заг. ред. Потебенька М.О., Гончаренка В.Г. –Київ, ФОРУМ, 2001. –Загальна частина. –388 с.

27. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: За станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001 р. /За ред. С.С. Яценка. –К.: А. С. К., 2002. –936 с.

28. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України /За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. –К.: Атіка, 2003. –1056 с.

29. Палтсер А.Р. Освобождение от уголовной ответственности по советскому уголовному праву: Автореф. дисс... канд. юрид. наук: 12.00.08 /Гартуский гос. ун-т. –Тарту, 1966. –18 с.

30. Житний О.О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям: Монографія. –Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. –152 с.

Надійшла до редколегії 02.09.2004

ЯЩЕНКО А.Н. ОСВОБОЖДЕНИЕ ОТ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В СВЯЗИ С ПРИМИРЕНИЕМ С ПОТЕРПЕВШИМ: ПРИЧИННО-ФАКТОРНЫЙ КОМПЛЕКС ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ

Исследуется совокупность предпосылки, основания и условий применения такой формы регулирования уголовно-правовых отношений как освобождение от уголовной ответственности в связи с примирением с потерпевшим.

YASHCHENKO A.N. EXEMPTION OF THE CRIMINAL RESPONSIBILITY IN CONNECTION WITH RECONCILIATION WITH THE VICTIM: CAUSAL-FACTORIAL COMPLEX OF ACCOMPLISHMENT

Investigated set of the precondition, the basis and conditions of application of such form of regulation of criminal-legal relations as reconciliation of the criminal responsibility in connection with reconciliation with the victim.